

Nr 9.

Ankom till Riksdagens kansli den 1 april 1913 kl. 3 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 9, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående undervisning i skogsvård jämväl vid andra statsunderstödda skolor än folkskolor och med dem jämförliga läroanstalter.

I en inom Andra kammaren av herr *Lundgren* i Vendelsberg väckt och till kammarens första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 17, hemställes, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga lämpliga åtgärder i syfte att sådana planteringsdagar med därtill hörande undervisning i skogsvård, som i kungl. brevet av den 28 februari 1908 omnämnas, måtte genom samverkan mellan vederbörande myndigheter i största möjliga utsträckning anordnas icke endast, såsom hittills föreskrivits, vid de egentliga folkskolorna på landet, utan vid varje statsunderstödd skola, där så lämpligen kan ske.

Motionen.

Beträffande motiveringen tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

I ovannämnda kungl. brev den 28 februari 1908 stadgas:

att i folkskolor och med dem jämförliga läroanstalter, så vida tillgång på lämplig skogsmark finnes och antingen läraren själv är kunnig i skogsplantering och skogssådd eller sakkunnigt biträde står till buds,

*Kungl. brevet
den 28 fe-
bruari 1908.*

må för varje läsår av den stadgade undervisningstiden högst tre dagar användas för undervisning i skogsvård, särskilt skogsplantering och skogs-sådd; samt

att nämnda undervisning må omfatta såväl teoretisk framställning av lättfattligt innehåll som praktiskt arbete och förberedas vid undervisningen i växtlära och trädgårdsskötsel.

*Andra kam-
marens ut-
skotts yt-
rande.*

Andra kammarens utskott anförde i ärendet följande:

Redan år 1903 väcktes av herr C. P. af Burén i Första och herr Carl Burén i Andra kammaren lika lydande motioner om införande av skogsundervisning och planteringsdagar vid folkskolor och elementarläroverk. Motionerna hänvisades av kamrarna till förberedande behandling av respektive tillfälliga utskott. Såväl Första som Andra kammarens utskott avstyrkte enhälligt bifall till motionärernas hemställan. Avstyrkandet föranleddes emellertid ingalunda av brist på intresse för motionernas syfte, men inom bägge utskotten höll man före, att det i och för sig behjärtansvärda målet borde kunna nås på andra vägar och med andra medel än genom att införa obligatorisk undervisning i skogsvård vid landets offentliga barndomsskolor. Bägge kamrarna biföllo utan votering, vad deras respektive utskott sålunda hemställt.

Vid 1907 års riksdag framlämnades inom Andra kammaren av herr Lindhagen en motion, nr 171, i vilken hemställdes, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för att undervisning i skogsvård i förening med anordnandet av planteringsdagar måtte införas vid rikets folkskolor och elementarläroverk, där ej särskilda omständigheter föranledde, att undantag därifrån borde göras. Motionen remitterades till Andra kammarens första tillfälliga utskott, som emellertid avstyrkte bifall till densamma, därvid väsentligen anslutande sig till den ståndpunkt, som intagits i frågan av Andra kammarens första tillfälliga utskott år 1903. Andra kammarens och även Riksdagens beslut gick dock — som framgår av motionärens framställning i år — i en annan riktning än utskottets avstyrkande hemställan. Beträffande innehållet av det kungl. brev, som blev en följd av Riksdagens beslut i ämnet, hänvisas till motionen.

Den fråga, som utgör föremål för här ifrågavarande motion, är sålunda beträffande sitt allmänna syfte icke ny. Motionärens yrkande går endast ut på att samma medgivande, som gäller våra folkskolor med hänsyn till anordnandet av planteringsdagar, må utvidgas att omfatta även övriga statsunderstödda läroanstalter, bland vilka utom de all-

männa läroverken och realskolorna särskilt omnämnas folkskoleseminarierna, lantmanna- och folkhögskolorna. Mot undervisning i skogsvård i sistnämnda skolor har utskottet ansett, att ingen som helst invändning vore att göra. Däremot har utskottet saknat visshet, huruvida anordnandet av en sådan undervisning i skolor av de förstnämnda typerna skulle vara förenat med några särskilda svårigheter. Utskottet har därför funnit skäl begära utlåtande angående denna sak från överstyrelsen för rikets allmänna läroverk, som på grund härav gjort följande uttalande:

»Överstyrelsen, som anser praktisk skogsvård, särskilt skogssådd och skogsplantering, såsom en betydelsefull nationell uppgift, vill uttala sin tillfredsställelse över att även åt den ungdom, som tillhör de under överstyrelsen stående läroanstalterna, skulle, på sätt i motionen angives, lämnas tillfälle att utföra någon del av antydda arbete.

Den i motionen avsedda undervisningen i skogsvård med dess praktiska, för landet direkt gagneliga tillämpningsövningar skulle utan tvivel vara ägnad att förverkliga ett av undervisningens ändamål, uttryckt i § 49 av gällande läroverksstadga, nämligen att undervisningen »bör så handhavas, att den bidrager till att hos lärjungarna väcka och underhålla ett fosterländskt sinnelag».

Enär ifrågavarande skogsvårdsarbete skulle utföras av lärjungar från olika slag av läroanstalter och skolor — överstyrelsen förutsätter, att sådant skogsvårdsarbete kommer att anordnas även vid folkskoleseminarierna, lantmanna- och folkhögskolorna m. fl. — skulle enligt överstyrelsens åsikt enbart den omständigheten, att alla dessa olika kategorier av svensk skolungdom arbetade på ett och samma mål, bidra till att hos dessa frammana en känsla av samhörighet.

Den rent materiella nytta landet kunde påräkna i och genom så ifrågasatt tillskott av intresserad arbetskraft torde redan i och för sig ej böra underskattas. Därtill kommer, att ett praktiskt sysslande med naturen öppnar sinnet för densamma och kan i sin ordning medföra andra praktiska uppslag i olika riktningar.

Bland de metodiska anvisningarna för ett ändamålsenligt bedrivande av undervisningen inom den biologiska ämnesgruppen framhålles i gällande undervisningsplan för realskolan, att »endast sådana delar av ämnet böra medtagas, vilka, på samma gång de motsvara lärjungarnas ståndpunkt, äga verkligt värde, vare sig på grund av sin betydelse i naturen eller för det praktiska livet eller emedan de äro i särskild grad

ägnade att främja lärjungarnas allmänna utveckling och väcka deras intresse för naturen.» — För undervisningen i biologi inom gymnasiet första ring stadgar för gymnasiet fastställd undervisningsplan, att »i kursen böra ingå exkursioner, åtminstone en på hösten och en på våren. Exkursionerna inriktas på att göra lärjungarna bekanta med skogens karaktärsväxter, fruktspridning, övervintringsförhållanden o. s. v.» Ett värdefullt medel för uppnående av nyss anförda, med undervisningen i biologi avsedda mål synes det i motionen föreslagna skogsvårdsarbetet kunna lämna, i det detsamma skulle kunna betecknas såsom en direkt, på ett praktiskt mål inriktad tillämpning och utvidgning av vissa för såväl realskolan som gymnasiet redan föreskrivna kurser i biologi.

Ännu en anledning att beakta motionens syftemål ser överstyrelsen däri, att det ifrågasatta skogsvårdsarbetet i det fria skulle i sin mån lämna ett bidrag till hälsosam motvikt mot det mera ensidiga intellektuella skolarbetet och således jämte gymnastik, lek och idrott bilda ett led i den fysiska uppfostrans tjänst.

Det finnes således redan nu vid läroverken både anledningar och tillfällen att i någon mån tillgodose det syfte motionen avser. Överstyrelsen skulle emellertid finna lämpligt, *dels* att hos vederbörande rektorer och föreståndare uppmärksamheten fästes på önskvärdheten av att redan för handen varande möjligheter på bästa sätt varda utnyttjade, *dels ock* att, i likhet med vad som skett genom nådiga brevet den 28 februari 1908 angående undervisning i skogsvård vid folkskolor, också beträffande de allmänna läroverken och andra under överstyrelsens in-seende stående läroanstalter lämnades ett stadgande, att vid dessa må, såvida tillgång på lämplig skogsmark finnes, och antingen läraren själv är kunnig i skogsplantering och skogsvård eller sakkunnigt biträde står till buds, för varje läsår av den stadgade undervisningstiden högst tre dagar användas för undervisning i skogsvård, särskilt skogsplantering och skogssådd.

Om, såsom av det anförda torde framgå, överstyrelsen sålunda ställer sig sympatisk till motionens syftemål, sker dock detta endast under uttryckligt betonande av att den föreslagna åtgärden icke måtte komma att medföra en ytterligare ökning av det redan nu ansenligt uppdrivna kunskapsstoff, som vid läroverken inhämtas.»

Av detta uttalande framgår tydligt, att även inom dessa skolor en sådan undervisning utan olägenheter skulle kunna anordnas.

Utskottets ovan lämnade historik visar nogsam, att denna fråga

inom Riksdagen tilldragit sig allt större uppmärksamhet och intresse och detta med all rätt, ty det måste ju — som både motionären i år och Andra kammarens första tillfälliga utskott vid föregående tillfällen framhållit — ur flera synpunkter vara av den största betydelse, att en så stor del som möjligt av Sveriges ungdom må bliva intresserad för så allmännyttiga angelägenheter som skogsvård och skogsplantering, vilka dessutom kunna anses utgöra en hälsosam motvikt mot det myckna stillasittandet och det stundom överdrivna teoretiserandet i våra skolor. Därtill kommer, att rent nationalekonomiskt sett det måste anses gynnsamt, att så många unga krafter som möjligt samlas till ett gemensamt, intresserat arbete för skogens vård.

Utskottet finner sålunda syftet i motionen vara i hög grad beaktansvärt. Ett förverkligande av de önskemål, som uttryckas i densamma, skulle icke välla staten några direkta kostnader, enär som bekant numera inom varje län finnas skogsvårdsstyrelser med det särskilda uppdraget att verka för skogsplantering och för spridande av kunskap om vikten av en rationell skogsvård. Att dessa styrelser också med den största beredvillighet skulle ställa till skolornas förfogande såväl sakkunnig ledning som plantor och nödig material, finner utskottet alldeles naturligt, liksom utskottet ock anser, att desamma bäst äro i tillfälle att lämna anvisning på lämpliga planteringsmarker. På de flesta håll i vårt land äga vi ju kalmarker, som skogsvårdsstyrelserna ha stora svårigheter att få skogsplanterade på grund af brist på arbetskrafter.

Till sist vill utskottet betona, att det ingalunda är meningen, att något nytt läroämne skulle införas i de här berörda skolorna eller att de nämnda planteringsdagarna skulle göras obligatoriska för desamma. Motionären har med denna sin motion endast åsyftat, att de rektorer och skolföreståndare, som önska och äro i tillfälle att genom praktiskt arbete kunna intressera den studerande ungdomen för den sak, det här gäller, må kunna göra detta i känslan av att ha stöd i lag för sitt vällovliga och samhällsgagnande förehavande, samt att dessa planteringsdagar skulle få ingå som ett led i skolans övriga verksamhet, så att den tid, som behöfves för desamma, likställdes med annan undervisningstid.

På grund av vad utskottet sålunda anfört, får utskottet med anledning av den väckta motionen hemställa, att Andra kammaren för sin del ville besluta, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, det Kungl. Maj:t täcktes vidtaga lämpliga åtgärder i syfte att sådana planteringsdagar med därtill hörande undervisning i skogsvård, som i kungl.

brevet av den 28 februari 1908 omnämnas, måtte i största möjliga utsträckning anordnas icke endast, såsom hittills föreskrivits, vid de egentliga folkskolorna på landet, utan vid varje statsunderstödd skola, där så lämpligen kan ske.

*Andra kam-
marens beslut.*

Andra kammaren biföll utskottets hemställan med den ändring, att orden »i största möjliga utsträckning» uteslötos.

Sedan ärendet därefter delgivits Första kammaren, har denna hänvisat ärendet till förberedande behandling av sitt andra tillfälliga utskott.

*Utskottets
yttrande.*

Under åberopande av vad Andra kammarens utskott anfört, får utskottet hemställa,

att Första kammaren måtte biträda Andra kam-
marens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 1 april 1913.

På utskottets vägnar:

FABIAN DE GEER.

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet hava närvarit herrar: friherre Fabian De Geer, Danström, Rosén, Steffen, greve Spens, Forssman och Pettersson.